

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova

Colegiul „Vasile Lupu” din Orhei

„Aprob”

Directorul Colegiului „Vasile Lupu” din Orhei

Wams

Valentina SANDUL

„19” februarie 2019

Curriculum disciplinar

F.04.O.015 Psihologia vârstelor II

Specialitatea:

11210 Educație timpurie

Calificarea:

Educator

2019

Aprobat:

Consiliul profesoral al Colegiului „Vasile Lupu” din Orhei

Director

Valentina Sandul

„19” februarie 2019

Catedra „Științe ale Educației”

Șef – catedră

Ruslana Savin

„10” ianuarie 2019

Coordonat cu :

Instituția Publică de Educație Timpurie nr. 4 „Clopotel” din municipiul Orhei

Director

Victoria Chirtoaca

„18” februarie 2019

Autori:

Ruslana Savin, grad didactic doi, Colegiul „Vasile Lupu” din Orhei

Victoria Dobrov, grad didactic doi, Colegiul „Vasile Lupu” din Orhei

Recenzent:

Zinaida Cazacu, grad didactic întâi, Colegiul „Vasile Lupu” din Orhei

Adresa Curriculumului în Internet

Portalul național al învățământului profesional tehnic

<http://www.ipt.md/ro/produse-educationale>

Cuprins

I. Preliminarii	4
II. Motivația, utilitatea disciplinei pentru dezvoltarea profesională	5
III. Competențele profesionale specifice disciplinei	6
IV. Administrarea disciplinei	7
V. Unitățile de învățare	7
VI. Repartizarea orientativă a orelor pe unități de învățare	8
VII. Studiul individual ghidat de profesor	9
VIII. Lucrări practice recomandate	10
IX. Sugestii metodologice	11
X. Sugestii de evaluare a competențelor profesionale	12
XI. Resursele necesare pentru desfășurarea procesului de studiu	15
XII. Resursele didactice recomandate elevilor	16

I. Preliminarii

La momentul actual în învățământ se pune accent pe formarea specialistului competent, pe formarea și dezvoltarea competenței drept calitate a personalității. Competența specialistului este o condiție obligatorie a eficienței activității profesionale. Realizarea unui învățământ profesional de calitate în contextul realităților socio-economice actuale impune o nouă abordare a procesului de învățământ, care vizează formarea la elevi a unui sistem de competențe necesare pentru integrarea pe piața muncii și pentru învățarea pe parcursul întregii vieți. Menirea oricărei instituții de învățământ este să pregătească tinerii pentru viață ; să-și schițeze planuri de viitor, să-și facă proiecte, să conștientizeze și să-și asume responsabilități; să-și pună în armonie relațiile interpersonale pentru a putea cunoaște capacitățile proprii, pentru a-și spori randamentul muncii intelectuale și fizice etc., Curriculum-ul disciplinar „Psihologia vârstelor II ” este un act normativ destinat formării profesionale a specialistului în Educația timpurie, care specifică finalitățile de învățare și descrie condițiile de formare a competențelor profesionale specifice disciplinei.

Disciplina „Psihologia vârstelor II ” oferă elevilor cunoștințe, abilități și deprinderi, referitoare la aspectele psihologice ale individului aflat într-o anumită etapă de vârstă. Psihologia vârstelor delimitează statute de vârstă și atitudini, conduite și cerințe specifice față de anumite vârste. Scopul unității de curs este formarea competențelor de cunoaștere a caracteristicilor, funcțiilor, proceselor psihice a individului de la vârsta școlară mică până la bătrânețe, cu progresele ce caracterizează fiecare vârstă. Elevii vor analiza viața psihică a individului de la vârsta preșcolară până la adolescență, evidențiind aspectele evolutive, crizele, dezvoltarea psihică și/sau aspectele de involuție etc; având posibilitatea implicării practice prin propunerea de sfaturi de depășire a problemelor psihologice, prin formularea regulilor de dezvoltare psihică, prin aplicarea și interpretarea testelor psihologice cu scopul autocunoașterii și cunoașterii proceselor psihice și însușirilor de personalitate a individului aflat la o anumită vârstă. Studiarea unității de curs „Psihologia vârstelor II” , urmează studierii unității de curs „Psihologia vârstelor I” și relectă caracteristicile psihice pentru următoarele stadii ale vieții omului: dezvoltarea psihică a copilului de vârstă preșcolară, școlară mică, a preadolescentului, a adolescentului.

Obiectivul principal al unitatii de curs „Psihologia vârstelor II ” este formarea competențelor de identificare a trăsăturilor psihologice fundamentale care definesc etapele vieții :vârsta preșcolară, vârsta școlară mică, preadolescentul, adolescentul, precum și de formare a competențelor de creare a mediului (social, familial, educațional) optim pentru dezvoltarea psihică a personalității. Unitatea de curs este destinată elevilor din anul II, semestrul IV, specialitatea *Educație timpurie*, Calificarea *Educator* . Pentru însușirea materiilor propuse în prezentul curriculum este esențial ca elevii inițial să însușească următoarele discipline:

F.01.O.012 Psihologia generală I

F.02.O.013 Psihologia generală II

F.03.O.014 Psihologia vârstelor I

Studiarea unității de curs „Psihologia vârstelor II ” va constitui baza pentru însușirea temeinică a disciplinelor pe care elevii le vor studia în continuare:

F.07.O.016 Educația incluzivă

F.08.O.017 Pregătirea psihologică a copilului pentru școală.

II. Motivația, utilitatea disciplinei pentru dezvoltarea profesională

Progresele omeniirii, cât și regresele acesteia sunt determinate de oamenii însăși. De asemenea, atunci când privim omul ca ființă socială prin excelență, indiferent de profesia, locul de muncă, organizarea familială, mediul și nivelul de trai, omul trăiește printre alți oameni. Prin urmare înțelegerea naturii personalității umane devine un factor esențial atât în cunoașterea de sine, dar și în cunoașterea celorlalți. Aceste rațiuni relevă necesitatea studierii Psihologiei vârstelor. În orice profesie ar lucra, omul societății moderne are nevoie de pregătire de specialitate care, în condițiile actuale se cere a fi cât mai temeinică și mai cuprinzătoare. Studiul unității de curs „Psihologia vârstelor II ” alături de studiul celorlalte științe psihologice și sociale își propune în primul rind formarea personalității autonome și creative în vederea dezvoltării libere și armonioase a tânărului specialist. Pentru ca un tânăr specialist să răspundă adecvat unor realități în schimbare, el trebuie să dispună nu doar de o solidă pregătire profesională, ci el trebuie să posede și motivația , și disponibilitatea de a reacționa pozitiv la schimbare- ca premiză a dezvoltării personalității. În al doilea rind studiind cursul „Psihologia vârstelor II” elevul Colegiului de azi -specialistul de mâine va avea abilitatea de a influența enorm formarea personalității tinerei generații, dar și abilitatea de a soluționa diferite probleme psihologice ce pot apărea la fiecare vârstă a copilului. Fiecare persoană este unică în felul său, este o personalitate individuală . Specialistul în Educație timpurie trebuie să dețină competențe de formare a personalității în ontogeneză a individului în conformitate cu particularitățile psihologice de vârstă , legitățile, mecanismele, premisele, condițiile, factorii și forțele motrice ale dezvoltării psihice. „Psihologia vârstelor II” este disciplina în cadrul căreia elevii vor investiga modificările psihologice care survin în viața individului de la vârsta preșcolară până la adolescență. Vor justifica ideea că diferențele psiho-fizice dintre copii și modalitățile lor diverse de activitate impun o organizare diferențiată a activității instructiv-educative care să valorifice, maximal, dezvoltarea potențialului lor. Vor completa ghidul de cercetare psihologică , îndeplinind fișa de analiză psihologică a copilului în urma observațiilor efectuate și a analizei rezultatelor metodelor de cercetare psihologică a proceselor psihice și însușirilor de personalitate . Absolvenții Colegiului vor îmbrățișa profesia care îi va permite să activeze în câmpul social , adică specialistul care va organiza activitățile instructiv-educative cu copiii preșcolari, ținând cont de particularitățile psihoindividuale și de vârstă. Studiind disciplina „Psihologia vârstelor II” educatorul va planifica, realiza și evalua procesul de dezvoltare educativă a copilului în cadrul instituțional, social și familial; va evalua

situația psihologică a copilului și a dificultăților psihologice cu care acesta se confruntă, și va propune soluții și strategii de soluționare; va asista copilul în dezvoltarea de abilități de viață independentă și dezvoltarea personalității acestuia; va sprijini copilul în toate planurile sale (biologic, intelectual, moral, afectiv, comportamental, artistic și social). Valoarea formativă a disciplinei „Psihologia vârstelor II” constă în :

- cunoașterea specificului etapelor de vârstă studiate, cu accentuarea aspectelor de evoluție și dezvoltare, dar și de continuitate și disfuncționalitate, de la o vârstă la alta;
- identificarea unor posibilități de elaborare a unor strategii de intervenție educațională în funcție de specificul psihologic ale etapelor de vârstă;
- utilizarea metodelor de cunoaștere a particularităților de vârstă și psihoindividuale ale individului;
- cultivarea unor disponibilități atitudinale-motivaționale-afective privind interesul pentru dezvoltarea psihică a copiilor/tinerilor și pentru desfășurarea vieții umane;
- abordarea prognostică a procesului dezvoltării psihice, formării personalității.

III.Competențe profesionale specifice disciplinei

CS.1. Utilizarea noțiunilor specifice psihologiei vârstelor și dezvoltarea unui vocabular de specialitate.

CS.2. Identificarea trăsăturilor psihologice fundamentale care definesc etapele timpurii ale vieții umane (vârsta preșcolară și adolescența).

CS.3. Aplicarea informațiilor specifice psihologiei vârstelor în construirea demersurilor instruirii și educației.

CS.4. Recunoașterea diferențelor individuale în construirea și manifestarea vieții psihice în mediul social, educațional și familial .

CS.5. Interpretarea comportamentului uman prin analiza proceselor psihice implicate în realizarea lui.

CS.6. Aplanarea și rezolvarea constructivă a problemelor psiho-sociale, ce pot surveni la vârstele de maturitate.

CS.7. Abordarea psihologică eficientă a copilului (vârsta preșcolară mică și adolescența) în asigurarea serviciilor educaționale.

IV. Administrarea disciplinei

Semestrul	Numărul de ore				Modalitatea de evaluare	Numărul de credite
	Total	Contact direct		Lucrul individual		
		Prelegeri	Practică/ seminar			
IV	60	20	10	30	Examen	2

V. Unități de învățare

Unități de competență (UC)	Unități de conținut
1.Dezvoltarea psihică a copilului preșcolar(3-6/7 ani)	
UC 1. Analiza caracteristicilor de dezvoltare psihică a copilului de vârstă preșcolară.	1.1.Caracteristici generale ale vârstei preșcolare. Subetape ale vârstei. 1.2.Dezvoltarea anatomo-fiziologică și psihică a preșcolarului. 1.3.Activitățile preșcolarului:jocul-activitate primordială, munca, învățarea. 1.4.Formarea personalității: -sfera motivațională -sfera emoțional-volitivă -conștiința de sine Formarea „EU”-lui social. 1.5. Criza psihologică la vârsta de 7 ani. Complexul lui Qedip.
2.Dezvoltarea psihică a copilului de vârstă școlară mică	
UC 2. Determinarea specificului dezvoltării psihice la elevii de vârstă școlară mică.	2.1.Caracteristia generală.Debutul școlar. 2.2.Învățarea –activitate primordială a elevilor de vârstă școlară mică. 2.3. Dezvoltarea anatomo-fiziologică și dezvoltarea sferei cognitive la vârsta școlară mică. 2.4.Dezvoltara personalității elevului de vârstă școlară mică. 2.5.Relațiile interpersonale în vârsta școlară mică.
3.Dezvoltarea psihică a preadolescentului	
UC 3. Identificarea principalelor direcții în dezvoltarea psihică a preadolescentului.	3.1.Caracteristica generală a preadolescenței. 3.2. Dezvoltarea anatomo-fiziologică și dezvoltarea sferei cognitive la preadolescenți.

	3.3.Caracteristica activității dominante a preadolescentului. 3.4.Dezvoltarea personalității preadolescentului. 3.5.Criza preadolescenței. 3.6.Relațiile preadolescentului cu semenii, familia, adulții . 3.7.Consecințele dezvoltării fizice în planul dezvoltării sociale.
4.Dezvoltarea psihică a adolescentului	
UC4. Analiza dezvoltării psihice a adolescentului.	4.1.Caracteristica generală a adolescenței. 4.2.Efectele psihologice ale maturizării. 4.3. Dezvoltarea anatomo-fiziologică și dezvoltarea sferei cognitive a preadolescentului. 4.4.Personalitatea adolescentului . 4.5.Identitatea și conștiința de sine. 4.6.Comunicarea și relațiile adolescentului cu adulții și cu semenii. 4.7.Autodeterminarea profesională în adolescență.

VI. Repartizarea orientativă a orelor pe unități de învățare

Nr. crt.	Unități de învățare	Numărul de ore			
		Total	Contact direct		Lucrul individual
			Prelegeri	Practică / Seminar	
1.	Dezvoltarea psihică a copilului preșcolar(3-6/7 ani).	15	5	3	10
2.	Dezvoltarea psihică a copilului de vârstă școlară mică.	15	5	2	8
3.	Dezvoltarea psihică a preadolescentului.	15	5	3	7
4.	Dezvoltarea psihică a adolescentului.	15	5	2	5
	Total	60	20	10	30

VII. Studiu individual ghidat de profesor

Materii pentru studiul individual	Produse de elaborat	Modalități de evaluare	Termeni de realizare
1. Dezvoltarea psihică a copilului preșcolar(3-6/7 ani)			
-Rolul jocului în dezvoltarea psihică a preșcolarului. -Principalele achiziții la vârsta preșcolară. -Sfaturi părinților, educatorului pentru dezvoltarea armonioasă a copilului preșcolar	- Copacul ideilor - Studiu de caz - Eseu - Tabel de sinteză - Listă de sfaturi	- Argumentare scrisă - Prezentare și interpretarea rezultatelor - Argumentarea ideilor	Săptămâna a 2-3-a
2. Dezvoltarea psihică a copilului de vârstă școlară mică			
-Rolul învățătorului, părinților în adaptarea școlară a elevului. -Sfaturi părinților pentru pregătirea corectă a temelor pentru acasă. -Rolul școlii în formarea personalității școlarului mic. -Cauzele insuccesului școlar. Sfaturi de prevenire/aplanare a insuccesului școlar în clasele primare. -Argument Este elevul de vârstă școlară mică mai mult decât elev? Cum ar trebui organizat procesul instructiv-educativ luând în considerație acest fapt ? -Recomandări pentru educarea corectă a copilului de vârstă școlară mică	- Eseu structurat - Diagrama Cauză-efect - Ghid practic - Studiu de caz. Ghid practic - Lista de recomandări	- Argumentare orală - Prezentare grafică și interpretarea rezultatelor - Prezentare orală - Argumentarea ideilor	Săptămâna a 4-5-6-a
3. Dezvoltarea psihică a preadolescentului			
-Părintele ideal. "Eu voi fi un părinte ideal pentru copilul meu preadolescent..." -Sfaturi de relaționare pozitivă a părinților cu preadolescentul. -Influența grupului asupra preadolescentului. -Rolul motivației în asigurarea succesului școlar la preadolescenți. - Sfaturi părinților, învățătorilor pentru depășirea crizei preadolescentului.	- Diagrama Venn - Studiu de caz - Proiectarea activităților interactive cu părinții. - Eseu - Lista de sfaturi - Comunicare Referat	- Argumentare orală - Prezentare grafică - Eseul elaborat conform cerințelor. - Prezentarea sfaturilor. - Prezentarea comunicării - Prezentarea referatului	Săptămâna a 7-8-9-a

-Sfaturi preadolescenților de formare pozitivă ,autoaprecierii/creșterii a stimei de sine.		Prezentarea orală Argumentarea ideilor elaborate.	
4. Dezvoltarea psihică a adolescentului			
-Autocunoaștere. Precizează : a)care este deviza ta în viață ? b)planurile tale de viitor: peste 5 ani, peste 20 ani, peste 50 ani. -Sugestii pentru o atitudine pozitivă a adolescentului față de lucruri și oameni. -Srisoare pentru viitorul copil adolescent (fată, băiat , la dorință) - Eseu”Cine sunt Eu ?” - dezvoltarea psihică în pradolescență și adolescență. -Metode de educație folosite la vârsta adolescență. -Caracteristicile adolescentului dificil. Soluții educative.	Linia timpului Comunicări Proiect individual Eseu Ghid practic pentru educația adolescenților Referat	Corectitudinea elaborării planului de viitor. Formularea sugestiilor. Redactarea scrisorii din viitor. Elaborarea ghidului. Prezentarea referatului.	Săptămâna a 10-11-12-13- a

VIII .Lucrări practice recomandate

1. Ecologia dezvoltării psihice.
2. Efectele televiziunii și inernetului asupra sănătății mintale a copilului.
3. Pregătirea psihologică a copilului de școală.
4. Factorii dezvoltării psihice.
5. Condiții pentru o dezvoltare psihică a eficientă a copilului.
6. Ghid complet pentru dezvoltarea psihică a copilului de la naștere pînă la vârsta de 6/7 ani.
7. Stresul școlar.
8. Familia și micul școlar.
9. Alcoolul, drogurile , țigările - influența lor asupra stării psihice a preadolescentului. Referat.
10. Dificultăți și provocări în pubertate.
- 11.Valorificarea personalității adolescentului de azi.

IX. Sugestii metodologice

Unitatea de curs „Psihologia vârstelor II” este axată pe necesitățile celui ce învață, ceea ce permite ca instruirea să fie accesibilă și eficientă pentru toți elevii. Instruirea este proiectată în așa mod, încât în etapele corespunzătoare învățarea va fi apreciată, și elevilor li se va oferi feedback obiectiv și constructiv. Unitatea de curs are la bază principiile: utilitatea socială a procesului didactic, corelația interdisciplinară, valorificarea informațiilor din activitatea elevilor. Caracteristicile fundamentale ale strategiei didactice utilizate în realizarea conținutului sunt: aplicabilitatea în activitatea practică a achizițiilor, accesibilitatea – adaptarea la necesitățile de formare a elevului sub aspectul nivelului (stilul individual de învățare, potențial, nivel cultural atins, interese și atitudini); adaptarea la specificul formării profesionale (pregătirea profesională, experiența anterioară, organizarea procesului didactic la specialitate). Instruirea se va baza pe o selecție critică a materialelor și resurselor. Materialele de instruire sânt structurate și organizate în formatul adecvat creșterii capacității de învățare a elevilor. Se va utiliza în procesul predării strategii care să sprijine înțelegerea și reținerea noilor informații. Se va recurge, ori de câte ori este necesar, la cunoașterea sensorială și la gândirea critică, solicitând argumentarea. Se va combina diverse strategii didactice pentru a cuprinde elementele din cât mai multe stiluri de învățare, luându-se în considerație teoria inteligențelor multiple. Prin strategia aplicată se va asigura un echilibru dintre aspectul teoretic și practic al formării competențelor. Specificul formării competențelor în procesul de instruire este oferirea feedback-ului permanent între elevi și profesor, precum și completarea sistematică a portofoliului la disciplină. În realizarea finalităților modului „Psihologia vârstelor II” vor fi utilizate preponderent metodele didactice: conversația euristică, problematizarea, joc de rol, discuția ghidată, studiul de caz, prezentările PPT, filmulețe documentare și analiza situațiilor concrete. Predarea unității de curs va fi axată pe necesitățile celui care învață, luând în considerație inteligența dominantă și specificul, stilul de învățare a discipolilor. Conținuturile recomandate în prezentul curriculum alcătuiesc axa epistemologică a disciplinei predate, esența științei pe care urmează să o cunoască, să o asimileze elevul, de aceea acestea se conformează logicii și coerenței științifice prezentate într-o paradigmă pedagogică acțională. Conform criteriului nivelul învățării se va insista asupra învățării conștiente care rămâne a fi piatra de temelie în învățarea „de-a lungul și de-a latul vieții”. Interactivitatea, ca factor de calitate al învățării completează în mod fundamental și principal, strategiile de învățare specializată, de calificare profesională, pornind de la însușirea limbajului specific și culminând cu modul de a gândi și de a acționa într-un domeniu, pentru demonstrarea performanțelor profesionale, iar învățarea socială va oferi șanse pentru o bună adaptare și inserție comunitară.

Strategia metodologică propusă pentru desfășurarea procesului educațional este reflectată în tabelul de mai jos:

Crt.	Unitatea de conținut	Metode didactice recomandate
1	Dezvoltarea psihică a copilului preșcolar (3-6/7 ani)	Metoda asocierii libere a ideilor (Sinectica) Metoda piramidei Explozia stelară Metoda Schimbă perechea Discuția dirijată Hărțile conceptuale Metoda R.A.I. Tehnica 3-2-1 2
2	Dezvoltarea psihică a copilului de vârstă școlară mică	Interviul în trei trepte Creioanele la mijloc Brainstorming-ul Tehnica 6/3/5 (brainwriting-ul) Cubul Metoda Frisco Metoda SINELG 15 3
3	Dezvoltarea psihică a preadolescentului	Știu/Vreau să știu/Am învățat Tehnica ciorchinelui Diagrama wen Studiul de caz Harta conceptuală Proiectul în grup
4	Dezvoltarea psihică a adolescentului	Autochestionarea Învățarea individuală Comparatie si contrast Studiul de caz Harta conceptuală Știu/Vreau să știu/Am învățat

X. Sugestii de evaluare a competențelor profesionale

Evaluarea este o componentă organică a procesului de învățare care trebuie să se realizeze în mod preponderent ca evaluare continuă, formativă. Orice instrument pentru evaluare se va elabora în

baza obiectivelor generale formulate în termeni de competențe. Consecvența și fidelitatea evaluării se va asigura inclusiv prin continuitatea dintre evaluarea inițială, curentă/formativă și cea sumativă. Alternarea celor trei forme de evaluare-orală, scrisă și practică va răspunde necesităților de dezvoltare a inteligențelor multiple. Demersul evaluativ va fi conceput așa încât să apreciem:

Ce știe studentul, adică dacă poate să definească o noțiune, să identifice niște trăsături,

- să enumere tipuri, să descrie un fenomen etc. Ce poate să facă studentul, cum aplică cele știute, adică dacă este capabil să caracterizeze;

- să analizeze, să sintetizeze, să compare etc. Cum poate să integreze cunoștințele și capacitățile în contexte inedite;

- să argumenteze, generalizeze, deducă concluzii proprii, evalua cât de pertinente sînt extrapolările, transferurile, paralelele făcute etc. În actul de evaluare elevul va fi implicat cu scopul de a facilita procesul de autocunoaștere, autoedificare și autorealizare. La conceperea demersurilor evaluative vom pune în prim plan sarcinile care oferă elevului posibilități multiple de afirmare, de luare a deciziilor, de promovare și producere a valorilor proprii, de respectarea opiniilor și punctelor de vedere a celuilalt. De asemenea, ca metodă alternativă de evaluare va fi utilizată constituirea portofoliului, pe care elevii îl vor completa cu materialele necesare, în scopul consolidării cunoștințelor lor pe parcursul studierii cursului. Un rol important în procesul de evaluare îi va reveni studiului individual al elevilor, care se va desfășura conform unui grafic stabilit și unei tematici prestabilite prin prezentul curriculum. Nota finală a elevilor se va calcula utilizând o formulă ponderată de calcul, astfel 60% va reprezenta media notelor curente obținute pe parcursul semestrului, iar 40% va constitui nota obținută la examen.

Axarea procesului de învățare-predare-evaluare pe competențe presupune efectuarea evaluării pe parcursul întregului proces de instruire. Evaluarea continuă va fi structurată în evaluări formative și evaluări sumative (finale) ce țin de interpretarea creativă a informațiilor și de capacitatea de a rezolva studiile de caz.

Activitățile de evaluare vor fi orientate spre motivarea elevilor și obținerea unui feedback continuu, fapt ce va permite corectarea operativă a procesului de învățare, stimularea autoevaluării și a evaluării reciproce, evidențierea succeselor, implementarea evaluării selective sau individuale.

Pentru a eficientiza procesele de evaluare, înainte de a demara evaluările, cadrul didactic va aduce la cunoștința elevilor tematica lucrărilor, modul de evaluare (bareme/grile/criterii de notare) și condițiile de realizare a fiecărei evaluări.

Drept suport de produse pentru măsurarea competențelor se vor utiliza:

- suportul de curs;
- documente text cu informații specifice disciplinei;

- scheme elaborate la nivel individual;
- prezentări a lucrărilor de grup.

Produsele recomandate pentru evaluarea nivelului de dezvoltare a competențelor cognitive sunt prezentate în tabelul de mai jos:

Nr. crt.	Produse pentru măsurarea competenței	Criterii de evaluare a produselor
1.	Proiect elaborat	- Validitatea proiectului - gradul în care acesta acoperă unitar și coerent, logic și argumentat tema propusă. - Completitudinea proiectului - felul în care au fost evidențiate conexiunile și perspectivele interdisciplinare ale temei, competențele și abilitățile de ordin teoretic și practic și maniera în care acestea servesc conținutului științific. - Elaborarea și structura proiectului - acuratețea, rigoarea și coerența demersului științific, logica și argumentarea ideilor, corectitudinea concluziilor. - Calitatea materialului folosit în realizarea proiectului, bogăția și varietatea surselor de informare, relevanța și actualitatea acestora, semnificația datelor colectate s.a. - Creativitatea - gradul de noutate pe care-l aduce proiectul în abordarea temei sau în soluționarea problemei.
2.	Referat	- Coresponderea referatului temei. - Profundimea și completitudinea dezvoltării temei. - Adecvarea la conținutul surselor primare. - Coerența și logica expunerii. - Utilizarea dovezilor din sursele consultate. - Gradul de originalitate și de noutate. - Nivelul de erudiție. - Modul de structurare a lucrării. - Justificarea ipotezei legate de tema referatului. - Analiza în detaliu a fiecărei surse de documentare.
3.	Rezumat oral	- Expune tematica lucrării în cauză. - Utilizează formulări proprii, fără a distorsiona mesajul lucrării supuse rezumării. - Expunerea orală este concisă și structurată logic. - Folosește un limbaj bogat, adecvat tematicii lucrării în cauză. - Respectarea coeficientului de reducere a textului: 1/3 din textul inițial.
4.	Rezumat scris	- Expune tematica lucrării în cauză. - Utilizează formulări proprii, fără a distorsiona mesajul lucrării supuse rezumării. - Textul rezumatului este concis și structurat logic.

		▪ Folosește un limbaj bogat, adecvat tematicii lucrării în cauză. ▪ Fidelitatea: înțelegerea esențialului și reproducerea lui, nu trebuie să existe contrasens. ▪ Coerența: rezumatul are o unitate și un sens evidente, lizibile pentru cei care nu cunosc textul sursă. ▪ Progresia logică: înlănțuirea ideilor, prezentarea argumentelor sunt clare și evidente. ▪ Angajamentul autorului, aptitudine critică corect evaluată și transpusă. ▪ Respectarea modalităților de enunțare a textului sursă: rezumatul este o oglindă micșorată dar fidelă textului sursă. ▪ Muncă pertinentă de reformulare: rezumatul nu este un colaj de citate. ▪ Respectarea coeficientului de reducere a textului: 1/4 din textul inițial. ▪ Stăpânirea normelor sintactice la nivel de prezentare logică a ideilor, frazelor, paragrafelor textului. ▪ Text formatat citeț, lizibil. plasarea clară în pagină.
5.	Studiu de caz	▪ Corectitudinea interpretării studiului de caz propus. ▪ Calitatea soluțiilor, ipotezelor propuse, argumentarea acestora. ▪ Corespunderea soluțiilor, ipotezelor propuse pentru rezolvarea adecvată a cazului analizat. ▪ Corectitudinea lingvistică a formulărilor. ▪ Utilizarea adecvată a terminologiei în cauză. ▪ Rezolvarea corectă a problemei, asociate studiului analizat de caz. ▪ Punerea în evidentă a subiectului, problematicii și formularea. ▪ Logica sumarului. ▪ Referință la programe. ▪ Completitudinea informației și coerența între subiect și documentele studiate. ▪ Noutatea și valoarea științifică a informației. ▪ Exactitatea rezultatelor și rigoarea probelor. ▪ Capacitatea de analiză și de sinteză a documentelor, adaptarea conținutului. ▪ Originalitatea studiului, a formulării și a realizării. ▪ Personalizarea (să nu fie lucruri copiate). ▪ Aprecierea critică, judecată personală a elevului.

XI. Resursele necesare pentru desfășurarea procesului de studii

Resursele necesare pentru predarea unității de curs Psihologia vârștelor II sunt:

- Suport de curs la unitatea didactica;
- Portofoliile elevilor;
- Literatură didactică;
- Postere, imagini, planșe, proiector.

XII. Resurse didactice recomandate elevilor

Nr. crt.	Denumirea resursei	Locul în care poate fi accesată
1.	Bonchiș E, <i>Psihologia copilului</i> , Editura Universității din Oradea, 2007.	Biblioteca raională
2.	Bonchiș E., <i>Dezvoltare umană</i> , Editura Imprimeriei de Vest, Oradea, 2000.	Biblioteca raională
3.	Cadrul de referință al <i>Educației timpurii</i> din Republica Moldova/ MECC al RM, Chișinău: Lyceum, 2018.	Biblioteca colegiului
4.	Curriculum pentru educație timpurie/ MECC al RM, Chișinău: Lyceum, 2019.	Biblioteca colegiului
5.	Crețu T., <i>Psihologia vârștelor</i> , Editura Credis, București, 2001.	Biblioteca colegiului
6.	Racu Ig., <i>Psihologia dezvoltării și psihologia pedagogică</i> , Univ. Pedagogică de Stat "Ion Creangă", Chișinău, 2007.	Biblioteca colegiului
7.	Standarde de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere până la 7 ani, (variantă, revăzută/dezvoltată), Chișinău: Lyceum, 2019.	Biblioteca colegiului
8.	Șchiopu U., <i>Psihologia vârștelor</i> , Editura Didactică și Pedagogică, București, 1995.	Biblioteca colegiului
9.	Zlate M., <i>Psihologia vârștelor</i> , Editura Didactică și Pedagogică, București, 1993.	Biblioteca colegiului